

Vello Otsmaa. Betoonkonstruktsioonide arvutamine.
Tallinna Tehnikaülikool. Eesti Betooniühing. 2021

NORMAALLÕIKE KANDEVÕIME DIAGRAMMID

Surutud ja/või painutatud betoonelemendi normaallõike arvutusliku kandevõime määramiseks saab kasutada kolme Exceli arvutustabeliga koostatud diagrammi.

1. Ristkülikristlõike üldjuhuse kandevõime N - M diagramm (PB_Ristkylik_01.xlsx)

Diagramm (joonis 1) on kasutatav raud- või pingebetoonelemendi ristkülikulise normaallõike kandevõime määramiseks.

2. Raudbetoonelemendi ristkülikristlõike kandevõime N - M diagramm (RB_Ristkylik_01.xlsx)

Diagramm (joonis 2) on kasutatav raudbetoonelemendi ristkülikulise normaallõike kandevõime määramiseks juhul, kui pikiarmatuur paikneb ristlõike kõrguses kuni neljal tasemel.

3. Ümarristlõike kandevõime N - M diagramm (RB_Ymar_02.xlsx)

Diagramm (joonis 3) on kasutatav raudbetoonelemendi ümarristlõike kandevõime määramiseks.

Arvutustabelite ja saadud tulemuste kasutamine praktilisel projekteerimisel eeldab häid erialaseid teadmisi käsitletavas valdkonnas. Arvutustabelite koostajad ei vastuta tabelite kasutamisest tuleneda võivate otsuste või kaudsete kahjude eest.

Arvutuseeldused

Normaallõike kandevõime määratakse standardi EVS-EN 1992-1-1 jaotise 6.1 ja punkti 3.1.7 (3) ning raamatu „Betoonkonstruktsioonide arvutamine“ (edaspidi /BK/) jaotise 6.2.1 järgi, lähtudes ristlõike kandepiirteisundis järgmistest eeldustest:

- betooni survetsooni pingajaotus on ristkülikuline
- survetsooni arvutuskõrgus $y = \lambda x$, kus x on pikideformatsiooniga määratud survetsooni kõrgus
- kui $y \leq h$, siis on betooni deformatsioon ristlõike enamsurutud servas ε_{cu3}
- tsentrilisel surveel on betooni piirdeformatsioon $\varepsilon_{cu} = 0,0022$
- betooni efektiivne survetugevus on ηf_{cd}

Parameetrid λ ja η vt /BK/ 6.1.2.3. Eelpingestamata armatuuri arvutuslikuks survetugevuseks on võetud $f_{ycd} = f_{yd}$, kuid mitte suurem kui $\varepsilon_{cu} E_s = 440$ MPa.

Kandevõime määramisel loetakse ristlõike normaaljõud kandepiirteisundis rakendatuks ristlõike plastses raskuskeskmes, vt /BK/ jaotis 6.2.1.1 ja punkt 6.2.3.3 (3).

Kandevõime diagramm näitab normaallõike arvutusliku paindekandevõime M_{Rd} ja arvutusliku survekandevõime N_{Rd} seost survetsooni kõrguse x erinevatel väärtustel, vt /BK/ 7.3.2.1.

Antud survetsooni kõrguse x korral

$$N_{Rd} = \eta f_{cd} A_c + \sum \sigma_{si} A_{si}$$

$$M_{Rd} = \eta f_{cd} S_c + \sum \sigma_{si} A_{si} y_{si}$$

kus

A_c	kõrgusega y määratud arvutusliku survetsooni pindala kandepiiriseisundis
S_c	pinna A_c staatiline moment ristlõike plastset raskuskeset läbiva telje suhtes
A_{si}	plastset raskuskeskmest kaugusel y_{si} paikneva pinge- või eelpingestamata armatuuri ristlõikepindala
σ_{si}	armatuuri A_{si} pinge normaallõike kandepiiriseisundis

Sisestatavad lähteandmed

Betooni ja armatuuri karakteristikud

Betoon::

C	tugevusklass
γ_C	tugevuse osavarutegur
α_{cc}	koormustegur

Eestis EVS-EN 1992-1-2 NA järgi üldjuhul $\gamma_C = 1,5$ ja $\alpha_{cc} = 1,0$. Vajaduse korral võib nende tegurite väärtust muuta, vt standard EN 1992-1-2 jaotised 2.4.2.4 ja 3.1.6.

Kui vaadeldava raudbetoonelemendi normsurvetugevus $f_{ck,r}$ erineb standardikohasele tugevusklassile vastavast normtugevusest f_{ck} , siis võib seda arvesse võtta, asendades teguri α_{cc} tegeliku väärtuse tingliku väärtusega $\alpha_{cc,r} = \alpha_{cc} \cdot (f_{ck,r}/f_{ck})$.

Armatuurteras:

f_{yd}	arvutuslik voolavustugevus
E_s	elastsusmoodul

Pingestusteras:

f_{pd}	arvutuslik tõmbetugevus
E_p	elastsusmoodul
σ_{pm}	pingearmatuuri A_p eelpinge
σ_{p2m}	pingearmatuuri A_{p2} eelpinge

Ristlõike mõõtmed, armatuuri kogus ja paiknemine

1. Ristkülikristlõike üldjuhuse kandevõime N - M diagramm

Ristlõike mõõtmed:

h	kõrgus
b	laius

Eelpingestamata armatuur:

A_{s1}	ristlõikepindala tõmmatud (vähemsurutud) tsoonis
A_{s2}	ristlõikepindala surutud (enamsurutud) tsoonis
a_{s1}	armatuuri A_{s1} kaugus tõmmatud (vähemsurutud) pinnast
a_{s2}	armatuuri A_{s2} kaugus surutud (enamsurutud) pinnast

Pingearmatuur:

A_p	ristlõikepindala tõmmatud (vähemsurutud) tsoonis
A_{p2}	ristlõikepindala surutud (enamsurutud) tsoonis
a_p	armatuuri A_{p1} kaugus tõmmatud (vähemsurutud) pinnast
a_{p2}	armatuuri A_{p2} kaugus surutud (enamsurutud) pinnast

Raudbetoonristlõikel $A_p = A_{p2} = 0$.

Kaugused a_{s1} , a_{s2} , a_p ja a_{p2} peavad tagama armatuurile nõutava betoonkaitsekihi.

2. Raudbetoonelemendi ristkülikristlõike kandevõime N - M diagramm

Ristlõike mõõtmed ja armeering:

h	ristlõike kõrgus
b	ristlõike laius
A_{si}	samal tasemel paikneva armatuuri ristlõikepindala, kus $i = 1 \dots 4$

d_i armatuuri A_{si} kaugus ristlõike enamsurutud välispinnast

Armatuuril peab olema tagatud nõutav betoonkaitsekiht.

3. Ümarristlõike kandevõime N - M diagramm

Ristlõike mõõtmed ja armeering:

- D betoonristlõike läbimõõt
- a_s armatuurvarda tsentri kaugus betooni välispinnast
- $\emptyset$ armatuurvarda läbimõõt
- n armatuurvarraste arv ristlõikes (minimaalselt 6 varrast)

Kaugus a_s peab tagama armatuurile nõutava betoonkaitsekihi.

Kandevõime määramine

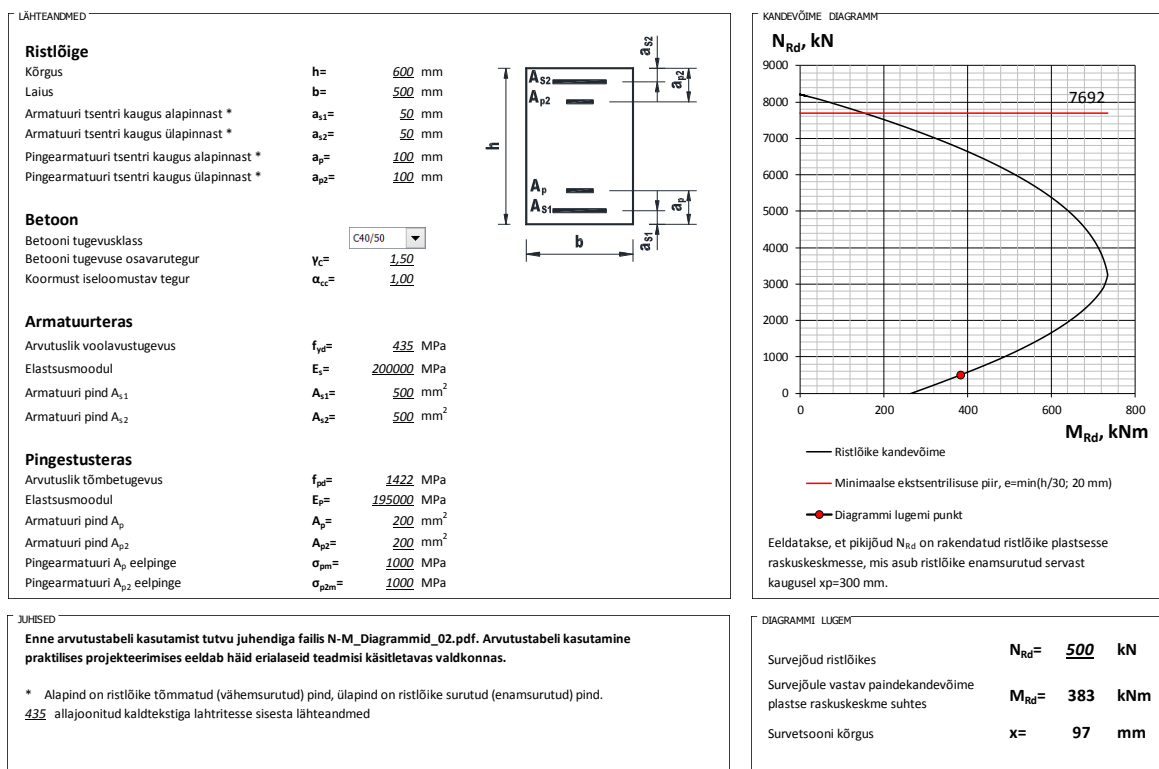
Pärast lähteandmete sisestamist kuvatakse paindekandevõime M_{Rd} ja survekandevõime N_{Rd} seost esitav diagramm. Diagrammil näidatakse ka EVS-EN 1992-1-1 poolt antud minimaalsele ekstsentrilisusele $e_{0,min} = \min\{h/30; 20 \text{ mm}\}$ vastav arvutuslik normaaljõud $N_{Rd,max}$ ja ristlõike plastse raskuskeskme kaugus enamsurutud servast x_p .

Sisestades diagrammile normaaljõu N_{Rd} väärtuse, kuvatakse sellele vastav paindemoment M_{Rd} , survetsooni kõrgus x ja näidatakse graafikul piirsisejõududega M_{Rd} ja N_{Rd} määratud punkti asukoht.

Arvutusliku paindemomendi M_{Ed} ja normaaljõu N_{Ed} korral on normaallõike kandevõime tagatud kui samaaegselt on rahuldatud tingimused

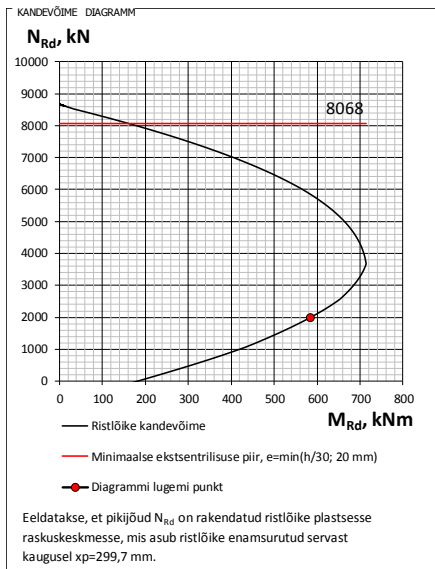
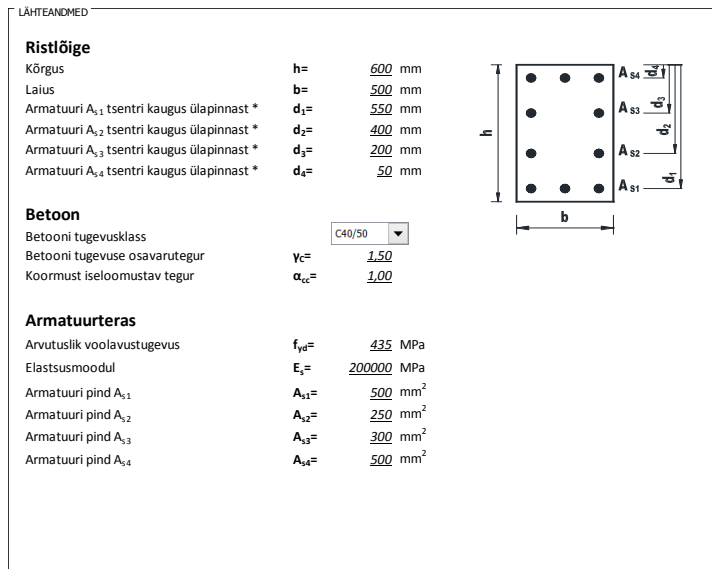
$$N_{Ed} \leq N_{Rd} \text{ ja } M_{Ed} \leq M_{Rd}.$$

Ristkülikristlõike üldjuhuse kandevõime N - M diagramm

Joonis 1

Raudbetoonelemendi ristkülikristlõike kandevõime N-M diagramm

JUHISED

Enne arvutustabeli kasutamist tutvuge juhendiga failis N-M_Diagrammid_02.pdf. Arvutustabeli kasutamine praktilises projekteerimises eeldab häid erialaseid teadmisi käsitletavas valdkonnas.

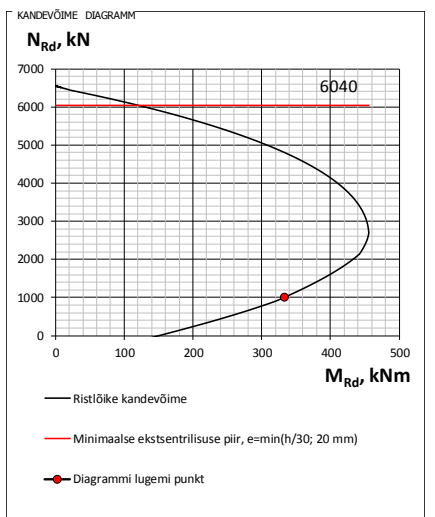
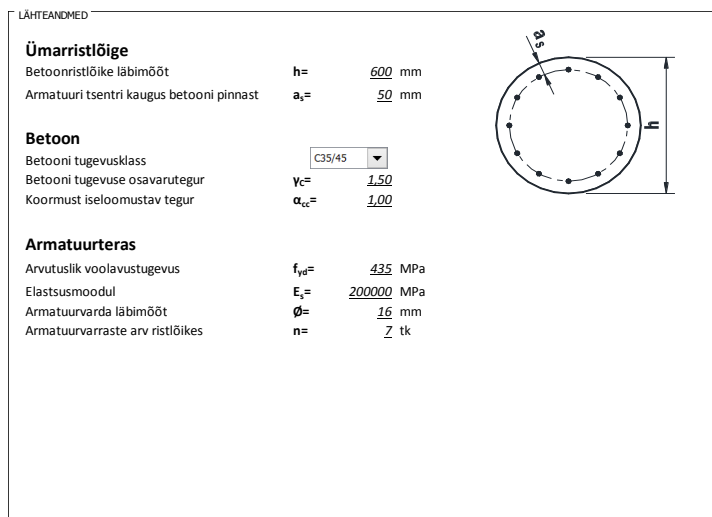
* Alapind on ristlõike tõmmatud (vähemsurutud) pind, ülalinnast on ristlõike surutud (enamsurutud) pind. 435 allajoonitud kaldtekstiga lahtritesse sisesta lähteandmed.

DIAGRAMMI LUGEM

Survejõud ristlõikes	$N_{Rd} =$	2000 kN
Survejõule vastav paindekandevõime plastse raskuskeskme suhtes	$M_{Rd} =$	585 kNm
Survetsooni kõrgus	$x =$	198 mm

Joonis 2

Ümarristlõike kandevõime N-M diagramm

JUHISED

Enne arvutustabeli kasutamist tutvuge juhendiga failis N-M_Diagrammid_02.pdf. Arvutustabeli kasutamine praktilises projekteerimises eeldab häid erialaseid teadmisi käsitletavas valdkonnas.

435 allajoonitud kaldtekstiga lahtritesse sisesta lähteandmed

DIAGRAMMI LUGEM

Survejõud ristlõikes	$N_{Rd} =$	1000 kN
Survejõule vastav paindekandevõime	$M_{Rd} =$	333 kNm
Survetsooni kõrgus	$x =$	154 mm

Joonis 3